

31997D0178

L 75/44

EUROOPA ÜHENDUSTE TEATAJA

15.3.1997

KOMISJONI OTSUS,
10. veebruar 1997,
millega määratletakse menetlused üleminekuks Euroopa rahvamajanduse arvepidamise süsteemilt (ESA
teine väljaanne) Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemile (ESA 95)

(EMPs kohaldatav tekst)

(97/178/EÜ, Euratom)

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut,

võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut,

võttes arvesse ühenduses kasutatavat Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi käsitleva nõukogu 25. juuni 1996. aasta määruse (EÜ) nr 2223/96 ⁽¹⁾ artikli 8 lõiget 3 ja rahvamajanduse kogutoodangu turuhindades arvutamise ühtlustamist käsitleva nõukogu direktiivi 89/130/EMÜ, Euratom ⁽²⁾ artiklit 6

ning arvestades, et:

komisjon näeb ette liikmesriikide RKT hinnanguid käsitlevate piirangute kaotamise 31. detsembriks 1998;

ESA 95 ja ESA teise väljaande kasutamisel saadavad tulemused on erinevad;

ESA 95 käsitleva määruse (EÜ) nr 2223/96 artikli 8 lõigete 1 ja 2 kohaldamiseks on vaja hiljemalt 1996. aasta detsembriks kindlaks

teha erinevused ESA 95 ja ESA teise väljaande määratluste vahel ja hinnata nende mõju, et saada ESA teise väljaande kohaseid SKT ja RKT andmeid ESA 95 kohastest SKT ja RKT andmetest;

kui pärast käesoleva otsuse vastuvõtmist leitakse ESA teise väljaande ja ESA 95 vahel täiendavaid erinevusi, mis mõjutavad SKTd või RKTd, võtab komisjon määruse (EÜ) nr 2223/96 artikli 8 kohaselt meetmeid käesoleva otsuse lisa muutmiseks;

ühenduste omavahendite süsteemi käsitlevat otsust 88/376/EMÜ, Euratom rakendava nõukogu 29. mai 1989. aasta määruse (EMÜ, Euratom) nr 1552/89 ⁽³⁾ artiklis 19 sätestatakse, et koos asjaomase liikmesriigiga vaatab komisjon igal aastal üle omavahenditega seoses esitatud koondnäitajad ja seda eelkõige nendel juhtudel, millele on tähelepanu juhtinud RKT komitee;

käesolevas otsuses sätestatud meetmete kohaldamisel võetakse arvesse tasuvuse põhimõtet, tagades samas SKT ja RKT hinnangute hea taseme;

käesolevas otsuses sätestatud meetmed on direktiivi 89/130/EMÜ, Euratom artikli 6 alusel asutatud komitee arvamusega kooskõlas,

⁽¹⁾ EÜT L 310, 30.11.1996, lk 1.

⁽²⁾ EÜT L 49, 21.2.1989, lk 26.

⁽³⁾ EÜT L 155, 7.6.1989, lk 1.

ON VASTU VÖTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 3

Artikkel 1

ESA teise väljaande ja ESA 95 vahelised määratluste erinevused, mis RKT komitee on kindlaks teinud ja mida ta on tunnustanud ning mis mõjutavad SKTd või RKTd, on loetletud lisas. Liikmesriigid hindavad iga sellise määratluserinevuse suurust ja märgivad selle üles, kohaldades artiklis 2 sätestatud põhimõtet. Nad esitavad komisjonile vajaliku teabe ja selgituse iga erinevuse kohta kooskõlas direktiivi 89/130/EMÜ, Euratom artikliga 5.

Artikkel 2

ESA teise väljaande kohased ja direktiivi 89/130/EMÜ, Euratom kohaselt esitatavad RKT andmed ning Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust käsitleva protokolliga kohaldamist käsitleva nõukogu 22. novembri 1993. aasta määruse (EÜ) 3605/93⁽¹⁾ kohaselt edastatavad SKT andmed tuletatakse ESA 95-l põhinevatest andmetest, mis liikmesriigid on edastanud määruse (EÜ) nr 2223/96 artikli 7 lõike 1 kohaselt, kohandades viimasena nimetatud andmeid nii, et oleks arvesse võetud ESA teise väljaande ja ESA 95 vaheliste artiklis 1 osutatud määratluserinevuste mõju.

Selle põhimõtte saab kokku võtta järgmiste valemitega:

- a) ESA teisel väljaandel põhinevad SKT andmed
- = ESA 95-l põhinevad SKT andmed
 - ESA 95 ja ESA teise väljaande vaheliste artiklis 1 osutatud määratluserinevuste suuruste summa;
- b) ESA teisel väljaandel põhinevad RKT andmed
- = ESA 95-l põhinevad RKT andmed
 - ESA 95 ja ESA teise väljaande vaheliste artiklis 1 osutatud määratluserinevuste suuruste summa.

1. Käesoleva otsuse artiklite 1 ja 2 sätteid kohaldatakse:

- a) RKT andmete suhtes, mis käsitlevad 1998. aastat ja järgnevaid aastaid ja mis esitatakse direktiivi 89/130/EMÜ, Euratom kohaselt, samas kui Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi käsitlev nõukogu 31. oktoobri 1994. aasta otsus 94/728/EÜ, Euratom⁽²⁾ jääb jõusse;
- b) SKT andmete suhtes, mis käsitlevad 1998. aastat ja mis esitatakse määruse (EÜ) nr 3605/93 raames.

Neid sätteid võib kohaldada ka:

- c) RKT ja SKT andmete suhtes, mis käsitlevad aastaid 1995–1997 ja mida liikmesriigid võivad esitada ESA 95 põhjal lõike 1 punktides a ja b osutatud direktiivi ja määruse raames.

2. Lõike 1 punktiga c hõlmatud andmete esitamisel teatavad liikmesriigid komisjoni taotlusel ESA teise väljaande ja ESA 95 vaheliste määratluserinevuste suuruse.

Artikkel 4

Kui otsus 94/728/EÜ, Euratom on jõus ka pärast 31. detsembrit 1999, vaatab komisjon käesoleva otsuse läbi ja võtab vajaduse korral sobivaid meetmeid.

Artikkel 5

Käesolev otsus on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 10. veebruar 1997

Komisjoni nimel

komisjoni liige

Yves-Thibault DE SILGUY

⁽¹⁾ EÜT L 332, 31.12.1993, lk 7.

⁽²⁾ EÜT L 293, 12.11.1994, lk 9.

LISA

**ESA 79 (ESA TEINE VÄLJAANNE) MUUDATUSED, MIS SISALDUVAD ESA 95S JA MÕJUTAVAD SKTd
VÕI RKTd****Muudatuste loend**

Käesolevas lisas kirjeldatakse järgmisi põhimõttelisi muudatusi, mis mõjutavad SKTd või RKTd:

- 1) residentsustingimused;
- 2) kaudselt mõõdetavad finantsvahendusteenused (FISIM);
- 3) kindlustus;
- 4) tulu otseinvesteeringutest;
- 5) intressitulu;
- 6) haritavate taimede looduslik kasv;
- 7) arvutitarkvara ja suured andmekogud;
- 8) sõjaväevarustus ja -sõidukid, välja arvatud relvad;
- 9) lõpetamata teenused;
- 10) kulutused maavara uuringutele;
- 11) põhikapitali kulum seoses teede, sildade jms;
- 12) riiklikud load ja tasud;
- 13) oma lõpptarbimiseks mõeldud ja vabatahtlikust tööst tuleneva toodangu väärtuse määramine;
- 14) tootmisvahendite väärtuskünnis;
- 15) turule orienteerituse/turuvälisuse tingimused;
- 16) toetused;
- 17) algupärased meelelahutus-, kirjandus- ja kunstiteosed;
- 18) teenused, mis on seotud algupäraste meelelahutus-, kirjandus- ja kunstiteoste kasutusõigustega;
- 19) garaažid;
- 20) kodumajapidamiste makstavad autoregistreerimismaksud;
- 21) loonuspalgad;
- 22) mittetoodetud immateriaalse vara kasutusload;
- 23) tempelmaksud.

Mõisted

Mõistete puhul on vajalik eelnev märkus. Tuleks tähele panna, et mitu RKT küsimustikus loetletud ESA 79 mõistet on ESA 95st välja jäetud. Näiteks toodang turuhindades (P10), kogulisandväärtus turuhindades (N1p) ja lõpptarbimine majandusterritooriumil (P3B). Asjaolu, et teatavad ESA 79 mõisted on ESA 95s asendatud asjakohasematega, ei tähenda siiski, et ESA 95 raames ei ole võimalik koostada vanade mõistete kohaseid andmeid. ESA 79 kohaseid koondandmeid saab loomulikult arvutada ESA 95 kohaste üksikasjalike rahvamajanduse kontode põhjal, tingimusel et iga mõistelist muutust võetakse arvesse eraldi. Kuigi kogulisandväärtus turuhindades ei ole ESA 95s omaette mõiste, on ilmselgelt otstarbekas leida kogulisandväärtus turuhindades, eeldusel et koondnäitaja kõikide koostisosade suurus leitakse ESA 95 reeglite järgi.

Koondtabel

Kõikide eespool osutatud mõisteliste muutuste mõju on kokkuvõtvalt esitatud tabelis 1.

Tabelis 1 kirjeldatakse ESA 79-lt ESA 95-le ülemineku mõju. Tabeli iga veerg hõlmab üht mõistelist muutust ja veerud on nummerdatud vastavalt eespool esitatud muutuste loendile. Tabelis tähistab "+" positiivset mõju asjakohasele näitajale, "-" negatiivset mõju ja "x" seda, et mõju võib ilmnedagi, kuid selle ees olevat märki ei saa eelnevalt kindlaks määrata.

Aruandekohustus

Käesolev dokument käsitleb ESA 79 ja ESA 95 vaheliste, mõnikord keeruliste määratlusmuutuste rakendamist, mistõttu esitatud analüüs on väga üksikasjalik. Aruandmisel ei ole vaja esitada andmeid niisama üksikasjalikult.

Tabel 1
Üleminek ESA 79-lt ESA 95-ile

RKT küsimustik (ESA 79)	Mõistelise muutuse number																							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
TOODANGUPÕHINE LÄHENEMISVIIS																								
1. Kaupade ja teenuste toodang (tootmishindades, arvele märgitud lisandväärtusmaksuta)	X		+			X	X	X	X		+	+	+		X	-	+	+	+	+	+	+	+	
2. Vahetarbimine (ostuhindades, mahaarvatava lisandväärtusmaksuta)	X	X	+				-			-	+			+	-	-	+	+	+	-	+	+	+	
3. Kogulisandväärtus turuhindades (lisandväärtusmaksuta)	X	X	X			X	+	X		+	-			-	X	-	X	+	+	+	+	X	+	
4. Lisandväärtusmaks toodangult																								
5. Impordiga seotud maksud (välja arvatud lisandväärtusmaks)																								
6. Imporditoetused																								
KULUPÕHINE LÄHENEMISVIIS																								
7. Kodumajapidamiste siseriiklik lõpptarbimine	X	+	+									+	+		X	-		+	+	+	+	+	+	
8. Residentidist kodumajapidamiste välismaine lõpptarbimine	X	+	+																					
9. Mitteresidentidist kodumajapidamiste lõpptarbimine majandusterritooriumil	X	X	X																					
10. Kodumajapidamiste lõpptarbimine majandusterritooriumil	X	+	+									+	+		X	-	+	+	+	+	+	+	+	
11. Erasektori kasumitaoluseta institutsioonide ühistarbimine		+	+					X			-			X	X	-	X	+	+	+	+	+	-	
12. Valitsemissektori ühistarbimine		+	+					X			-			X	X	-	X	+	+	+	+	+	-	
13. Lõpptarbimine majandusterritooriumil		+	+					X			-			X	X	-	X	+	+	+	+	+	-	
14. Kapitali kogumahutus põhivarasse																								
15. Varude muutus	X					X																		
16. Kaupade ja teenuste eksport		X	+		+													+	X			+	+	
17. Kaupade ja teenuste impord	X	+	+															+	X			+	+	
18. Eksporti ja impordi saldo	X	X	X															X	X			X	+	
TULUPÕHINE LÄHENEMISVIIS																								
19. Residentidist üksuste makstavad töötajate hüvitised	X																				+			
20. Majandustegevuse kogutulejaak	X	X	X			X	+	+	X	+		+		-	X	-	X	+	+	+	+	X	+	
21. Tootmise ja impordiga seotud maksud	X																							
22. Tootmis- ja imporditoetused	X																							
23. SISEMAJANDUSE KOGUTOODANG TURUHINDANDES																								
N1	X	X	X			X	+	+	X	+				-	X	-	X	+	+	+	+	X	+	
24. Töötajate välismaalt saadud hüvitised	X																				+			
25. Välismaale makstud töötajate hüvitised	X																				+			
26. Välismaalt saadud omandi- ja ettevõtlustulu	X	X	+		X														X					
27. Välismaale makstud omandi- ja ettevõtlustulu	X	X	+		X														X					
28. RAHVAMAJANDUSE KOGUTOODANG TURUHINDANDES																								
N1	X	+	X	X	X	X	+	+	X	+				-	X	-	X	+	+	+	+	X	+	

Märkus:

(+) positiivne mõju (0 või suurem);

(-) negatiivne mõju (0 või väiksem);

(x) mõju võib ilmuda, selle ees olev märk ei ole ette teada;

(?) mõju on neljanda tuluallika seisukohast tõenäoliselt ebaoluline. Tabel

1. Residentsustingimused

Võttesõnad

	ESA 79	ESA 95
Õpilased	207, 210c	2.10
Seadmete paigaldamine	207	2.09, 1. joonealune märkus
Ehitamine välismaal	207	2.09, 1. joonealune märkus; 2.15a

Muutuse kirjeldus

ESA 95 sisaldab õpilaste, seadmete paigaldamise ja välismaal ehitamise suhtes selgesõnalisi residentsustingimusi. Kõikidel loetletud juhtudel erinevad need tingimused ESA 79 omadest.

ESA 95 öeldakse, et õpilasi käsitletakse alati oma kodumaa residentidena, olenemata sellest, kui kaua nad välismaal viibivad. ESA 79 sisaldas sama selgesõnalisi, kuid erinevaid residentsustingimusi (ühe aasta reegel). Seega on ESA 79 ja ESA 95 vahel selge reeglite erinevus.

Seadmete paigaldamise ja endast kapitali kogumahutust põhivarasse kujutava välismaal ehitamise kohta sisaldab ESA 95 samuti täpseid ja selgesõnalisi residentsust käsitlevaid juhendeid. Seadmete paigaldamise puhul kirjendatakse toodang päritoluriigis, mitte paigaldamisriigis. Välismaal ehitamise puhul, mis kujutab endast kapitali kogumahutust põhivarasse, kirjendatakse toodang sellel majandusterritooriumil, kus ehitamine toimub.

ESA 79 ei sisalda kahe viimase juhtumi kohta erijuhendeid. Seega kohaldatakse nende tegevuste suhtes ESA 79 alusel punktis 207 esitatud üldtingimusi (s.o residentsuse kindlaksmääramisel kasutatakse ühe aasta reeglit). Seetõttu on mõlema kõnealuse juhtumi suhtes kohaldatavate tingimuste osas erinevusi ESA 79 ja ESA 95 vahel. ESA 95 kohaselt ei käsitleta paigaldusteenuseid enam paigaldamiskohaks oleva majandusterritooriumi toodanguna isegi siis, kui tegevus kestab üle ühe aasta. Pealegi käsitletakse ESA 95 kohaselt endast kapitali kogumahutust põhivarasse kujutatavat ehitamist selle majandusterritooriumi toodanguna, kus ehitamine toimub, isegi kui tegevus kestab alla ühe aasta. Tuleks tähele panna, et hoolimata nendest muutustest on tegelik mõju RKT-le tõenäoliselt väike või olematu paljude individuaalprojektide puhul (vt allpool esitatud selgitust, mis käsitleb tulude ülekandmist tinglikelt residentidist üksustelt).

Muutuse tagajärjed

Välismaal õppivate õpilaste uut viisi käsitlemine mõjutab RKTd üksnes niivõrd, kuivõrd tegu on siirdumisega SKT-lt RKT-le. Selliste õpilaste saadud või makstud esmast tulu võib ESA 79 alusel arvestada kui asukohariigi saadud/makstud esmast tulu, kuid ESA 95 alusel kui kodumaa saadud/makstud esmast tulu. Tegelikuses on asjakohased summad tõenäoliselt väikesed.

Seetõttu tuleks tähelepanu pöörata üksnes kahele ülejäänud punktile.

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul arvestatakse ESA 79 ühe aasta reegli kohast seadmete paigaldamist välismaal ESA 79s välismaa toodanguna, kuid ESA 95s kodumaise toodanguna. Teisalt kirjendatakse endast kapitali kogumahutust põhivarasse kujutatav välismaal ehitamine, millega tegelevad residentid tootjad ja mis ei vasta ESA 79 ühe aasta reeglile, ESA 79 alusel kodumaiseks toodanguks, kuid ESA 95 alusel välismaa toodanguks. Selle mõju toodangule, vahetarbimisele ja kogulisandväärtusele on esitatud tabelis 1.

Kuna kõnealused tehingud käsitlesid nii paigaldamist kui ka ehitamist, millega tegelevad residentid institutsioonilised tootmisüksused välismaal ja mitteresidentid institutsioonilised tootmisüksused kodumaal, ei saa netomõju märki eelnevalt kindlaks määrata.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul mõjutab õpilaste uut viisi käsitlemine kodumajapidamiste tarbimist; neid muutusi tasakaalustab impordi või ekspordi muutumine. Paigaldusteenuste ja välismaal ehitamise uut viisi käsitlemine mõjutab teenuste ekspordi ja impordi. Jällegi sõltub netomõju märk asjaomase riigi olukorrast.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul mõjutab paigaldusteenuste ja välismaal ehitamise uut viisi käsitlemine tõenäoliselt oluliselt töötajate hüvitisi ja tegevusülejäaki. Kuna asjakohased tehingud on nii välismaale suunduvad kui ka sealt lähtuvad, sõltub netomõju märk asjaoludest.

SKT-lt RKT-le siirdumise osas on paigaldusteenuste ja välismaale ehitamise uut viisi käsitlemise mõju töötajate hüvitistele ja omanditulele samasugune kui see, mida on tulupõhise lähenemisviisi puhul juba käsitletud.

Tuleks tähele panna, et kuigi asjaolul, kas residendist institutsioonilised tootmisüksused loovad välismaal ehitamiseks tingliku residendist üksuse või mitte, ei ole ESA 95 kohaselt mõju rahvamajanduse kogutulu tasandil, välja arvatud põhikapitali kulum seoses masinate ja seadmete kasutamisega välismaal asuvas ehituskohas, ei pruugi see ESA 79 puhul nii olla. ESA 79 kohane mõju olemasolu tuleneb välismaistest otseinvesteeringutest saadud jaotamata kasumi erinevast käsitlemisest nendes kahes süsteemis. Kuna nende äriühingute jaotamata kasum, kellel ei ole majanduslikke huve ehituskohariigi majandusterritooriumil, tuleb määratluse järgi kodumaale viia ühe aasta jooksul, piirdub jaotamata kasumi küsimus valikuga, kas kirjendada välismaal ehitamisest tekkinud tegevuse (neto)ülejäak aastal t-1 või aastal t.

Põhikapitali kulum, mis moodustab osa tegevuse koguülejäagist, kirjendatakse riigis, mille residendiks tootjat peetakse, ja seetõttu loetakse see kõnealuse riigi SKT/RKT osaks. Tegelikuses võib tunduda ebatõenäoline, et põhikapitali kulumit saab arvutada individuaalsete ehitusprojektide lõikes, mistõttu põhikapitali kulum kirjendatakse täies ulatuses masinate ja seadmete omaniku riigis.

Seega on küsimus selles, kas välismaal ehitamiseks tingliku residendist üksuse loomist või loomata jätmist saab käsitleda RKT suhtes mõjutuna või mitte.

Halvimal juhul mõjutab see üksnes kirjendamise aega ehk teatava RKT jaotumist kahele järjestikusele aastale ja seda loomulikult tingimisel, et kõik tehingud kirjendatakse kontodele õigesti.

Arvuline näide

Oletatakse, et riigis B toimuva alla ühe aasta kestva ehitusprojekti väärtus on 1 000 ja see eeldab vahetarbimist väärtuses 200 ja töötajate hüvitisi väärtuses 400 ning seda teostab riigi A ettevõtte. Ehitusel töötavad üksnes riigis A elavad töötajad ja kõik materjalid ostetakse riigist B. ESA 95 kohaselt käsitletakse ehituskohta riigi B tingliku residendist üksusena, samas kui ESA 79 kohaselt sellist tinglikku üksust ei teki. Riigi A ettevõtte viib kogu tegevusülejäagi asjakohase aruandeperioodi jooksul kodumaale.

Järgmised tabelid näitavad mõju riigi A kontodele. Riigi B kontod on sümmeetrilised. Tuleks tähele panna, et mõju puudumine RKT-le sõltub sellest, kas tegevusülejäak viiakse kodumaale sama aruandeperioodi jooksul.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid	Kasutamine
P10 - 1 000	P20 -200
P60 -200	P50 - 1 000

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P20 -200	P10 - 1 000	R10 -400	N1 -800		N2 -400
					R10 (residendid) -400
					R10 (mitte-residendid) +400
N1 -800		N2 -400		N3 +0	R40 +400

Tulukasutuskonto		Kapitalikonto		Välismaa konto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
N4 +0	N3 +0	N5 +0	N4 +0		N5 +0

2. Kaudselt mõõdetavad finantsvahendusteenused (FISIM)

Võtmesõnad

	ESA 79	ESA 95
FISIM	325 c	I lisa

Muutuse kirjeldus

ESA 95 on jätnud lahtiseks otsuse, kas määrata FISIM kasutajate järgi. Otsuse teeb nõukogu enne 1997. aasta lõppu. ESA 79s tarbib tavakohaselt kogu FISIMi teatav eriline üksus. FISIMi käsitus on selgepiiriline nii ESA 79s kui ka ESA 95s. FISIMi määramine (kui see otsus kinnitatakse) tooks kaasa selge mõistelise muutuse, mis mõjutab RKTd.

Muutuse tagajärjed

Kui otsustatakse FISIMit ESA 95 alusel mitte määrata kasutajate järgi, ei toimu RKT küsimustikku mõjutavat muutust. Kui aga otsustatakse määrata FISIM kasutajate järgi, on sellel märkimisväärsed tagajärjed kogu arvepidamissüsteemile.

Tootmis põhise lähenemisviisi puhul väheneb vahetarbimine kodumaal toodetud FISIMi võrra, mis liigitatakse nüüd lõpptarbimiseks, ja suureneb imporditud FISIMi võrra, mida käsitletakse vahetarbimisena. Kuna on olemas kaks vastandlikku mõjutegurit, ei saa vahetarbimisele ja kogulisandväärtusele avalduva mõju ees olevat märki eelnevalt kindlaks määrata. Äärmuslikel juhtudel võib impordi mõju olla valitsev. Tegelikuses on impordi mõju peaaegu tähtsusetu võrreldes kodumaise tootmise omaga, mistõttu vahetarbimine väheneb ja kogulisandväärtus suureneb.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul on mõju kõikidele lõpptarbimisega seotud näitajatele positiivne. Ühistarbimise suurenemine tuleneb valitsemissektori turuväliste tootjate ja kodumajapidamisi teenindavate erasektori kasumitaotluseta institutsioonide vahetarbimise kasvust, millega kaasneb kulude summana arvestatava toodangu ja seega ühistarbimise kasv. Samamoodi mõjutatakse kaupade ja teenuste impordi ja eksporti ja nende saldot, kuna intressimaksed rahvusvahelistelt laenudelt ja hoiustelt on osa kaudselt mõõdetavatest finantsvahendusteenustest. Suureneb nii eksport kui ka import, samas kui mõju nende saldole ei ole ette teada. Seetõttu ei saa mõju SKT-le eelnevalt kindlaks määrata, kuid Euroopa puhul on see kahtlemata positiivne.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul on ainus mõjualune näitaja tegevuse koguülejäak. Jällegi ei saa FISIMi impordi tõttu netomõju märki eelnevalt kindlaks määrata, kuid välja arvatud äärmuslikud oludes, mida Euroopa Liidus tõenäoliselt ei ilmne, on mõju positiivne.

SKT-lt RKT-le siirdumise osas väheneb välismaalt saadud omanditulu mitteresidentidele antud laenude võrra, mida käsitletakse nüüd teenuste (FISIM) ekspordina. Samamoodi suureneb välismaale makstav omanditulu mitteresidentide hoiuste võrra, mida käsitletakse nüüd teenuste ekspordina. FISIMi impordi puhul kehtib analoogne põhimõte. Lähtekohaks on loomulikult, et välismaale suunduvad ja sealt lähtuvad maksehood jäävad muutumatuks. Kuna laenude ja hoiustega on seotud vastandlikud mõjutegurid, ei saa välismaale suunduvale ja sealt lähtuvale omanditulele avalduva mõju märki eelnevalt kindlaks määrata. Siiski on oluline tähelepanek, et FISIMi määramise mõju välismaalt saadud ja välismaale makstud omanditulu saldole tasakaalustab täpselt mõju impordi ja ekspordi saldole.

Kokkuvõtvalt ei saa mõju SKT-le eelnevalt kindlaks määrata, kuid tegelikuses on see peaaegu alati positiivne. Mõju RKT-le on tingimata positiivne, kuna FISIMi ekspordi ja impordi saldost tuleneva mõju SKT-le tasakaalustab mõju välismaale suunduva ja sealt lähtuva omanditulu saldole.

Arvuline näide

Oletatakse, et FISIMi toodangu väärtus on 1 000, millest 500 läheb turutootjate vahetarbimiseks, 50 turuväliste tootjate vahetarbimiseks ja 550 kodumajapidamiste lõpptarbimiseks. Eksport on 400 ja import 500. FISIMi ekspordi ja impordi ja omanditulu brutovoogude järjepidevus, mida eeldatakse käesolevas näites, ei pruugi tegelikuses olemas olla, kuid vähemalt netovoog peaksid olema järjepidevad.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	+ 1 050	P20	+550
P60	+500	P3B	+600
		P50	+400

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
P20	+550	P10	+ 1 050	N2	+500	N1	+500	R 40	-500	N2	+500
N1	+500							N3	+600	R40	-400

Tulukasutuskonto**Kapitalikonto****Välismaa konto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
P3A	+600	N3	+600			N4	+0			N5	+0
N4	+0			N5	+0						

3. Kindlustus*Võttesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Kindlustus	315 k	3.63; III lisa

Muutuse kirjeldus

ESA 95s on kindlustusteenuste toodang määratletud järgmiselt:

tegelikult saadud kindlustusmaksed pluss täiendavad kindlustusmaksed miinus rahuldamisele kuuluvad nõuded miinus möödumata riskide tehniliste eraldiste ja kasumiosalusega kindlustuse tehniliste eraldiste suuredused (pluss vähendused).

ESA 95s ei mainita tegurit "jaotatud kasumi vormis lisamaksed". Neid tuleks käsitleda hüvitistena, kui neid ei maksta kindlustusandjatele tagasi tegelikult maksmisele kuuluvatele kindlustusmaksetele ja sissemaksetele lisaks makstavate kindlustusmaksete ja täiendavate sissemaksetena.

Kindlustustehniliste eraldiste muutuste mõõtmisel jäetakse välja kogu nominaalne kapitalikasum või -kahjum. ... "seda ei käsitleta tuluna kindlustustehniliste eraldiste investeerimisest ega muutusena matemaatilistes eraldistes ja kasumiosalusega kindlustuse eraldistes." Sama kehtib jaotamata kapitalikasumi kohta.

Punktis 4.68 sätestatakse, et juhul, kui puudub üksikasjalik teave vahendite kohta, millelt on saadud omanditulu, jaotatakse kogu omanditulu osaks, mis on saadud kindlustustehniliste eraldise investeerimisest, ja osaks, mis on saadud omavahendite investeerimisest. Kui on võimalik eristada investeringute allikaid, ei ole vaja hinnata omavahendite investeerimisest saadud omanditulu suurust. Sel juhul ei ole kõnealune säte enam asjakohane.

ESA 79s määratletakse nende toodang üpris erinevate mõistete abil järgmiselt:

summa, mille võrra saadud kogukindlustusmaksed ületavad järgmiste tegurite summat: rahuldamisele kuuluvad nõuded pluss lisamaksed kindlustatutele jaotatud kasumi vormis pluss möödumata riskide matemaatiliste eraldiste muutused ja kasumiosalusega kindlustuse eraldiste muutused miinus kindlustusvõtjatele kogunenud arvestuslik intress miinus realiseeritud kapitalikasum, mis on tegelikult jaotatud.

— Arvestuslik intress vastab kindlustusvõtjatele kogunenud arvestuslikule tulule, nagu see on kirjendatud kindlustusseltside raamatupidamises.

Järjepideva kirjendamise saavutamiseks tuleks arvestuslik intress ja realiseeritud kapitalikasum kaasa arvata üksnes juhul, kui see põhjustab muutuse kindlustusseltside möödumata riskide matemaatilistes eraldistes ja kasumiosalusega kindlustuse eraldistes. Realiseerimata kapitalikasum tuleks toodangu väärtuse määramisel välja jätta.

ESA 79 eeldab kindlustusvõtjatele kogunenud arvestusliku intressi (s.o koguintressi osa, mis läheb kindlustusvõtjatele) kaasaarvamist, samas kui ESA 95 eeldab täiendavate kindlustusmaksete kogusumma (s.o kogu omanditulu) kaasaarvamist. Seega suureneb kindlustusteenuste toodang täiendavate kindlustusmaksete ja kindlustusvõtjatele kogunenud arvestusliku intressi erinevuse võrra.

Muutuse tagajärjed

Nii elu- kui ka kahjukindlustuse võtjatele osutatud teenuste väärtuse mõõtmisel arvessevõetava kindlustustehniliste eraldiste investeerimisest saadava tulu ulatuse laiendamine suurendab kindlustusseltside toodangut ja kindlustusvõtjate tarvitavate teenuste väärtust.

Järgnev analüüs põhineb eeldusel, et kahjukindlustuse puhul ei ole matemaatilisi eraldisi ega kasumiosalusega kindlustuse eraldisi. Sellest eeldusest lähtuvalt võrdub kahjukindlustuse väärtus kogukindlustusmaksetega, millest on maha arvatud kindlustushüvitised. Kui erandjuhul kaasnevad kahjukindlustusega matemaatilised eraldised jms, on muutus keerukam.

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul suurendab üleminek ESA 95 määratlustele toodangut ja vahetarbimist. Lisandväärtusele avalduv mõju on kinnises majanduses kindlasti positiivne, kuid avatud majanduses võib kindlustusteenuste import põhimõtteliselt muuta mõju majanduses tekkivale kogulisandväärtusele vastupidiseks. Seetõttu ei saa märki eelnevalt kindlaks määrata, kuid tegelikult on mõju peaaegu kindlalt positiivne, pidades silmas kodumaise kindlustuse valitsevat mõju.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul avaldub kõikidele lõpptarbimisega seotud näitajatele positiivne mõju, kuna kodumajapidamiste lõpptarbimine ja turuväliste teenuste tootmiseks tarvilik vahetarbimine suurenevad täiendavate kindlustusmaksete summa võrra. Kindlustusteenuste eksport ja import suurenevad täiendavate kindlustusmaksete summa võrra, kusjuures netomõju ekspordi ja impordi saldole ei saa kindlaks määrata.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul mõjutatakse tegevuse koguüle jääki. Kui jätta välja kindlustustehingud välismaaga, on mõju kahtlemata positiivne. Nagu juba eespool märgitud, ei saa mõju märki välistehingute arvessevõtmisel eelnevalt kindlaks määrata.

SKT-lt RKT-le siirdumise osas kajastuvad kindlustuse ekspordi ja impordiga seotud täiendavad kindlustusmaksed põhimõtteliselt vastavalt välismaale suunduva ja sealt lähtuva omandituluna. See üksnes peegeldab asjaolu, et ESA 95 kohaselt saavad kindlustusvõtjad esmalt tulu oma varalt täiendavate kindlustusmaksete kujul ja seejärel maksavad need täiendavad kindlustusmaksed kindlustusandjatele tagasi tasuna kindlustusteenuste eest. Igasugune mõju SKT-le, mis tuleneb täiendavate kindlustusmaksete mõjust ekspordi ja impordi saldole, tasakaalustub seega omanditulule avalduva mõjuga siirdumisel SKT-lt RKT-le, mistõttu mõju RKT-le on kahtlemata positiivne.

Arvuline näide

Oletatakse, et täiendavate kahjukindlustusmaksete väärtus on 1 000, millest 550 on seotud turutootjate, 50 turuväliste tootjate ja 400 tarbijatega. Kindlustusteenuste ekspordi ja impordi suhtes täiendavaid kindlustusmaksid ei ole.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto					
Vahendid		Kasutamine			
P10	+ 1 050	P20	+600		
		P3B	+450		

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P20	+600	P10	+ 1 050	N2	+450
N1	+450	N2	+450	N1	+450
				N3	+450

Tulukasutuskonto		Kapitalikonto		Välismaa konto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P3A	+450	N3	+450		
N4	+0	N5	+0		N5 +0

4. Välismaistest otseinvesteeringutest saadud reinvesteeritud tulu

Võttesõnad

	ESA 79	ESA 95
Reinvesteeritud tulu	427.2	4.64

Muutuse kirjeldus

ESA 95s sätestatakse, et otseinvesteeringutest saadud reinvesteeritud tulu kirjendatakse omandituluna. Teisalt ESA 79s sisalduv omandi- ja ettevõtlustulu kirjeldus ei hõlma otseinvesteeringutest saadud reinvesteeritud tulu. Seega on nende kahe süsteemi vahel selge erinevus.

Muutuse tagajärjed

See mõisteline muutus ei mõjuta SKTd, kuid mõjutab RKTd välismaale suunduvate ja sealt lähtuvate omandi- ja ettevõtlustuluvoo kaudu.

SKT-lt RKT-le siirdumisel avaldub positiivne mõju nii omandi- kui ka ettevõtlustulule, mis suundub välismaale ja lähtub sealt. Saldo ees olevat märki ja seega netomõju RKT-le ei saa eelnevalt kindlaks määrata.

Arvuline näide

Oletatakse, et aruandeperioodil on rahvamajanduses välismaistelt otseinvesteeringutelt saadud tulu reinvesteeritud väärtuses 1 000 ja et välismaa on reinvesteerinud kodumaa majandusse tulu koguväärtuses 800.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid	Kasutamine

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
				R40	+800
				N3	+200
				R40	+ 1 000

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
N4	+200	N3	+200	N5	+200
		N5	+200	N4	+200
				N5	+200

5. Intressid

Võttesõnad

	ESA 79	ESA 95
Kirjendamise aeg	708	4.50

Muutuse kirjeldus

ESA 79s sätestatakse, et intressid kirjendatakse maksetähtpäeva saabumisel. Teisalt ESA 95s sätestatakse, et intressid kirjendatakse tekkepõhiselt. Seega on erinevuse suuruseks intress, mis on tekkinud, kuid mille maksetähtpäev ei ole veel saabunud. Nende kahe süsteemi nõuded erinevad seega selgelt.

Muutuse tagajärjed

See mõisteline muutus ei mõjuta SKTd, välja arvatud FISIMi kaudu avaldav mõju, juhul kui otsustatakse FISIM liigitada. Siiski muudab see otseselt RKTd mõju kaudu, mis avaldub välismaale suunduvale ja sealt lähtuvale omandi- ja ettevõtlustulule.

SKT-lt RKT-le siirdumisel avaldub mõju nii välismaale suunduvale kui ka sealt lähtuvale omanditulule, mis võib olla positiivne või negatiivne sõltuvalt asjaomase riigi olukorrast. RKT-le avalduva netomõju märki ei saa eelnevalt kindlaks määrata.

6. Haritavate taimede looduslik kasv

Võtmesõnad

	ESA 79	ESA 95
Kirjendamise aeg	349; 352	3.58

Muutuse kirjeldus

ESA 79s on selgesõnaliselt öeldud, et haritavate taimede toodang kirjendatakse sel ajal, kui taimed koristatakse (saak koristatakse või puud langetatakse). Teisalt ESA 95s öeldakse selgesõnaliselt, et toodang kirjendatakse vastavalt sellele, kuidas taimed kasvavad. See kirjendatakse esialgu pooleliolevate tööde muutustena ja pärast saagikoristust valmistoodangu varudena.

Muutuse tagajärjed

Rahvamajanduse arvepidamise veerandaastaandmete puhul on uuel kirjendamispõhimõttel laiaulatuslik mõju põllumajandustoodangu kirjendamisele hooaja järgi kohandamata kontodele. Arvepidamise aastaandmete puhul on mõju palju väiksem ja peamiselt seotud nende juhtudega, kui taimede või loomade kogus ei ole püsiv, vaid kasvab või kahaneb kahe järjestikuse aasta vahel.

Toodangupõhise lähenemisviisi puhul tähendab uus kirjendamispõhimõte toodangu ja lisandväärtuse muutust, mille ees olevat märki ei saa eelnevalt kindlaks määrata.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul on ainsaks mõjualuseks näitajaks varude muutus, kusjuures mõju märki ei saa siingi eelnevalt kindlaks määrata.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul vastab lisandväärtuse muutusele tegevuse koguülejäägi muutus, mille märki ei saa eelnevalt kindlaks määrata.

Kindlasti avaldub mõju SKT-le, mille märk ei ole ette teada. Toodangu uut viisi kirjendamine ei mõjuta siirdumist SKT-lt RKT-le, mistõttu mõju RKT-le on võrdne mõjuga SKT-le.

Arvuline näide

Oletatakse, et asjakohasel aruandeperioodil on haritavate metsade looduslik kasv 1 000, kusjuures langetatud ja müüdid puude väärtus on 700.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	+300	P42	+300

Tootmiskonto

Tulutekkekonto

Tulujaotuskonto

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
N1	+300	P10	+300	N2	+300	N1	+300	N3	+300	N2	+300

Tootmiskonto

Tulutekkekonto

Tulujaotuskonto

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
N4	+300	N3	+300	P42	+300	N4	+300			N5	+0
				N5	+0						

7. Tarkvara ja suured andmekogud

Võtmesõnad

	ESA 79	ESA 95
Tarkvara	322 b; 337	3.105 b; 3.110 b; 3.114 b

Muutuse kirjeldus

ESA 95s sätestatakse, et sellise tarkvara ja selliste suurte andmekogude ostmine, mida kasutatakse tootmises, kirjendatakse immateriaalse põhivarana põhivarasse tehtava kapitali kogumahutuse alla, nagu ka kõnealuste vahendite tootmine oma tarbeks.

ESA 79 ei sisalda täpseid juhendeid tarkvarale ja suurtele andmekogudele tehtavate kulutuste kirjendamiseks. Tuleb tugineda põhivarasse tehtava kapitali kogumahutuse ja vahetarbimise ulatust käsitlevatele üldjuhenditele. Eelkõige sätestatakse eespool nimetatud punktides, et:

vahetarbimine koosneb järgmistest osadest: asjakohasel ajavahemikul ostetud teenused, välja arvatud
(loetletud erandid käsitlevad tootmisvahendite jm omandiõiguse üleminekut ning veo- ja turustusteenuseid);

kapitali kogumahutus põhivarasse hõlmab põhivaraks olevate tootmisvahenditega lahutamatu seotud teenuste väärtust.

Tarkvara käsitlevad ESA 79 nõuded sõltuvad seega tõlgendamisest. Tavaline tõlgendus on, et ESA 79s käsitletakse kulutusi suure riistvaraostu lahutamatu osana hangitud tarkvarale kapitali kogumahutusena põhivarasse, kuid eraldi ostetud või väljatootatud tarkvara käsitletakse vahetarbimisena. Seesama tõlgendus on esitatud 1993. aasta rahvamajanduse arvepidamise süsteemis (SNA 93) seoses SNA 93 ja SNA 68 vahelise muutuse tõlgendamisega (vt SNA 93, I lisa, punkt 67).

Muutuse tagajärjed

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul suureneb turutootjate toodang oma tarbeks toodetud tarkvara ja suurte andmekogude võrra. Vahetarbimine väheneb nende ostetud teenuste mahu võrra, mis liigitatakse ümber kapitali kogumahutuseks põhivarasse. Järelikult suureneb turutootjate antav lisandväärtus.

Turuväliste tootjate toodangule avaldub kaks vastandlikku mõjutegurit: vähenemine, mille põhjuseks on ostetud teenuste ümberliigitamine vahetarbimisest kapitali kogumahutuseks põhivarasse, ja suurenemine, mille põhjuseks on (nii ostetud kui ka oma tarbeks toodetud) põhikapitali täiendav kulum. Toodangule avalduva kogumõju märki ei saa eelnevalt kindlaks määrata. Lisandväärtus kasvab põhikapitali kulumi suurenemise tagajärjel.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul avaldub valitsemissektori ja kodumajapidamisi teenindavate erasektori kasumitaotluseta institutsioonide ühistarbimisele kaks mõjutegurit. Ühest küljest muutub tarbimine turuvälise toodangu muutumise tagajärjel. Teisest küljest väheneb see oma tarbeks toodetud põhivara suurenemise tõttu. Kapitali kogumahutus põhivarasse suureneb ümberliigitatud tarkvaraostude summa ja oma tarbeks toodetud tarkvara võrra.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul muutub tegevuse koguülejäak sama palju kui lisandväärtus.

Arvuline näide

Oletatakse, et turutootjate tarkvaraostud väärtuses 1 000 liigitatakse vahetarbimisest ümber kapitali kogumahutuseks põhivarasse. Lisaks sellele eeldatakse, et turutootjad toodavad tarkvara ja suuri andmekogusid oma tarbeks väärtuses 150. Turuväliste tootjate tarkvaraostud väärtuses 100 liigitatakse vahetarbimisest ümber kapitali kogumahutuseks põhivarasse. Lisaks sellele toodavad turuvälised tootjad tarkvara ja suuri andmekogusid oma tarbeks väärtuses 10. Lõpetuseks arvestatakse turuväliste tootjate kasutatava tarkvaraga ja nende kasutatavate suurte andmekogudega seotud põhikapitali kulum olevat 50.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega. Lõpptarbimise muutus on seotud valitsemissektori ja kodumajapidamisi teenindavate erasektori kasumitaotluseta institutsioonide ühistarbimisega ($-60 = -100 - 10 + 50$).

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	+100	P20	- 1 100
		P3B	-60
		P41	+ 1 260

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
P20	- 100	P10	+100	N2	+ 1 200	N1	+ 1 200	N3	+ 1 200	N2	+ 1 200
N1	+ 1 200										

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
P3A	-60	N3	+ 1 200	P41	+ 1 260	N4	+ 1 260			N5	+0
N4	+ 1 260			N5	+0						

8. Sõjaväe püsikaubad*Võtmesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Vahetarbimine	323 f	3.70 e
Kapitali kogumahutus põhivarasse	340 c	3.107

Muutuse kirjeldus

ESA 79s sätestatakse, et järgmised tegurid tuleb arvata vahetarbimise, mitte aga põhivarasse tehtava kapitali kogumahutuse alla: sõjaväeasutuste sooritatavad püsikaupade ostud; sõjaväeehitised (välja arvatud sõjaväelaste elamud), sõjaväerajatised ja muu sõjaväevarustus.

Teisalt ESA 95s sätestatakse, et kapitali kogumahutus põhivarasse hõlmab sõjaväe kasutatavaid rajatisi ja varustust (sarnanevad tsiviiltootjate kasutatavatega) nagu lennuväljad, dokid, teed ja haiglad. Kapitali kogumahutus põhivarasse ei hõlma sõjaväerelvi ega nende tugisüsteeme. Need kuuluvad edaspidigi vahetarbimise alla.

Seega suureneb põhivarasse tehtava kapitali kogumahutuse ulatus ESA 95s kulutuste võrra, mis tehakse muudele sõjaväe püsikaupadele peale relvade ja nende tugisüsteemide. Kuna põhivarasse tehtava kapitali kogumahutuse ulatus on suurenenud, suureneb vastavalt põhikapitali kulumise ulatus.

Muutuse tagajärjed

Sõjaväe püsikaupade (välja arvatud relvasüsteemid) ümberliigitamine valitsemissektori turuväliste teenuste tootmiseks vajalikust vahetarbimisest kapitali kogumahutuseks põhivarasse toob endaga kaasa ka põhikapitali kulumise suurenemise, mis on üks osa turuväliste teenuste toodangu väärtuse määramisel kulude summast.

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul väheneb toodang vahetarbimise vähenemise tõttu, kuid suureneb põhikapitali kulumise suurenemise tulemusena. Mõju ees olevat märki ei saa seetõttu eelnevalt kindlaks määrata. Vahetarbimine väheneb selgelt, kuna teatavad püsikaupade ostud liigitatakse ümber kapitali kogumahutuseks põhivarasse. Lisandväärtus kasvab põhikapitali kulumise suurenemise tagajärjel.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul avaldub mõju valitsemissektori ühistarbimisele, kuid mõju märki ei saa eelnevalt kindlaks määrata, kuna on olemas kaks vastandlikku mõjutegurit. Kapitali kogumahutus põhivarasse suureneb kahtlemata sõjaväe püsikaupade uut viisi käsitlemise tagajärjel.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul kaasneb põhikapitali kulumise suurenemisega tegevuse koguülejäagi kasv.

Nagu nähtub nii tootmis- kui ka tulupõhisest lähenemisviisist, on netomõju SKT-le kindlasti positiivne. Kuna SKT-lt RKT-le siirdumise osas mõju puudub, võrdub mõju RKT-le mõjuga SKT-le.

Arvuline näide

Oletatakse, et asjakohasel aruandeperioodil liigitatakse sõjaväe püsikaupade ostud väärtuses 1 000 vahetarbimisest ümber kapitali kogumahutuseks põhivarasse. Lisaks sellele suureneb põhikapitali kulum 100 võrra, kuna sõjaväe püsikaubad liigitatakse ümber nii kõnealusel kui ka varasematel perioodidel.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	+100	P20	- 1 000
		P3B	+100
		P41	+ 1 000

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
P20	- 1 000	P10	+100	N2	+ 1 100	N1	+ 1 100	N3	+ 1 100	N2	+ 1 100
N1	+ 1 100										

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
P3B	+100	N3	+ 1 100	P41	+ 1 000	N4	+ 1 000			N5	+0
N4	+ 1 000			N5	+0						

9. Lõpetamata teenused*Võtmesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Kirjendamise aeg	707	3.120
Varude muutus	350	3.119 b

Muutuse kirjeldus

ESA 95s nõutakse teenuste toodangu kirjendamist siis, kui tootmine toimub. ESA 95 järgi põhjustab teenuste tootmine seetõttu muutusi lõpetamata töödest koosnevates varudes. Teenuste kasutamine kirjendatakse endiselt siis, kui lõplik kujul olev teenus osutatakse tarbijale.

ESA 79s aga kirjendatakse teenuste toodang siis, kui lõpptoode antakse tarbijale üle, selgesõnaliselt välistades lõpetamata teenustest koosnevate varude olemasolu. Kahe süsteemi vaheline muutus kirjendamise ajas mõjutab üksnes teenuseid tootvate institutsiooniliste üksuste kontosid. Muutus ei mõjuta teenuseid tarbivate institutsiooniliste üksuste kontosid.

Muutuse tagajärjed

Tootmis põhise lähenemisviisi puhul mõjutab muutus toodangut ja lisandväärtust, kuid mõju ees olevat märki ei saa eelnevalt kindlaks määrata. Vahetarbimisele ei avaldu mingit mõju.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul on ainus mõjualune tegur varude muutus, kusjuures mõju märk sõltub asjaoludest.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul peegeldub lisandväärtuse muutus tegevuse koguülejäägi muutusena, mille märki ei saa eelnevalt kindlaks määrata.

Seega ei ole SKT-le avalduva mõju märk ette teada. **Kuna SKT-lt RKT-le** siirdumisele otseselt mõju ei avaldu, võrdub mõju RKT-le mõjuga SKT-le.

Arvuline näide

Oletatakse, et kavandite (inseneride nõustamisteenused), mille väärtus on 1 000, valmistamiseks kulub kuus kuud, millest kolm jääb aastasse t-1 ja ülejäänud kolm aastasse t.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega. Aasta t-1.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	+500	P42	+500

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
N1	+500	P10	+500	N2	+500	N1	+500	N3	+500	N2	+500

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
N4	+500	N3	+500	P42	+500	N4	+500			N5	+0
				N5	+0						

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega. Aasta t.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	-500	P42	-500

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
N1	-500	P10	-500	N2	-500	N1	-500	N3	-500	N2	-500

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
N4	-500	N3	-500	P42	-500	N4	-500			N5	+0
				N5	+0						

10. Kulutused maavara uuringutele

Võtmesõnad

	ESA 79	ESA 95
Vahetarbimine	323 i; 324 i	3.71 a
Kapitali kogumahutus põhivarasse	343 a	3.105 b

Muutuse kirjeldus

ESA 79s sätestatakse, et kõiki kulutusi nafta-, gaasi- jms puuraukude tegemisele, mis kantakse enne asjakohase maardla kasutuselevõtmise otsust, käsitletakse vahetarbimisena. Kulutused, mis tehakse pärast maardla kasutuselevõtmise otsust, kirjendatakse kapitali kogumahutusena põhivarasse.

ESA 95s sätestatakse, et maavara uuringute kulud, mis koosnevad katsepuurimiste ja õhust tehtavate või muude uuringute kuludest, veokuludest jne, moodustavad osa kapitali kogumahutusest põhivarasse.

Seega ESA 95 järgi suureneb põhivarasse tehtava kapitali kogumahutuse ulatus enne maardla kasutuselevõtmise otsust kantud uuringukulude võrra.

Muutuse tagajärjed

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul vahetarbimine väheneb ja lisandväärtus suureneb ümberliigitatud uuringukulude võrra. Lisaks sellele suurenevad kogutoodang ja lisandväärtus oma tarbeks tootmise võrra, milleks on maavara uuringud.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul ilmneb mõju üksnes põhivarasse tehtava kapitali kogumahutuse suurenemisena, mis võrdub ümberliigitatud kulude ja oma tarbeks tootmise summaga.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul vastab lisandväärtuse kasvule tegevuse koguülejäagi sama suur kasv.

Nagu nähtub kõigist kolmest lähenemisviisist, on mõju SKT-le kahtlemata positiivne. Kuna **SKT-lt RKT-le siirdumisele** otsest mõju ei avaldu, võrdub mõju RKT-le mõjuga SKT-le.

Arvuline näide

Oletatakse, et ostetud maavara-uuringuteenused väärtuses 1 000 liigitatakse vahetarbimisest ümber kapitali kogumahutuseks põhivarasse. Lisaks sellele eeldatakse, et oma tarbeks tehtud maavara uuringute väärtus on 500.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid	Kasutamine
P10 +500	P20 - 1 000
	P41 + 1 500

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P20 - 1 000	P10 +500	N2 + 1 500	N1 + 1 500	N3 + 1 500	N2 + 1 500
N1 + 1 500					

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
	N3 + 1 500	P41 + 1 500	N4 + 1 500		N5 +0
N4 + 1 500		N5 +0			

11. Põhikapitali kulum seoses teede, sildade, tammide jms*Võttesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Põhikapitali kulum	403	6.03

Muutuse kirjeldus

ESA 79 kohaselt tuleb põhikapitali kulum arvutada kõikide taastuvate tootmisvahendite puhul, välja arvatud määramata kasutusajaga ühiskasutatavad tootmisvahendid (teed, sillad jms).

ESA 95s sätestatakse, et põhikapitali kulum tuleb arvutada kogu põhivara puhul (välja arvatud loomad).

Seega on selge, et näitaja "põhikapitali kulum" ulatus on ESA 95s laienenud, hõlmates teid, sildu jms.

Muutuse tagajärjed

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul suurenevad toodang ja kogulisandväärtus sedamööda, kuidas kulutegur "põhikapitali kulum" suureneb turuväliste teenuste toodangu väärtuse määramisel.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul suureneb valitsemissektori ühistarbimine põhikapitali täiendava kulumi võrra.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul suureneb tegevuse koguülejäak põhikapitali täiendava kulumi võrra.

Kuna SKT-lt RKT-le siirdumise osas mõju puudub, võrdub mõju RKT-le mõjuga SKT-le, mis omakorda võrdub põhikapitali kulumi suurenemisega, mistõttu see mõju on kahtlemata positiivne. Eespool eeldatakse, et teed, sillad jms kuuluvad valitsemissektori turuvälistele tootjatele. Asjaolu, et selliste ühiskasutuseks mõeldud varade omanikud võivad olla turutootjad, ei mõjuta SKTd/RKTd.

Arvuline näide

Oletatakse, et teede, sildade, tammide jms suhtes, mis moodustab osa valitsemissektori turuväliste harude kapitalist, arvestatakse kapitali kulumiks 1 000.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	+ 1 000	P3B	+ 1 000

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
N1	+ 1 000	P10	+ 1 000	N2	+ 1 000	N1	+ 1 000	N3	+ 1 000	N2	+ 1 000

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
P3A	+ 1 000	N3	+ 1 000	N5	+0	N4	+0			N5	+0
N4	+0										

12. Riiklikud load ja tasud*Võtmesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Maksud	417.3; 496	4.23 e; 4.80 d
Teenused		3.71 e; 3.76 h; 4.79 d

Muutuse kirjeldus

Tasud turutootjate ja võimalikult ka turuväliste tootjate vahetarbimisena käsitletavate kaubanduslike lubade eest tuleks eristada tasudest, mida võetakse lubade eest, mis kodumajapidamised omandavad tarbijana, nagu näiteks passide ja juhilubade väljastamise ja sõidueksami eest võetavad tasud.

Tootmisüksuste puhul on muude tootmismaksude alla kirjendatavate, riigile makstud lubade ja tasude ulatus ESA 95 kohaselt väiksem kui ESA 79 kohaselt. Kui sellise loa andmise tingimuseks on, et riik kontrollib kasutatavate vahendite sobivust või ohutust, töötajate erialaoskusi või toodetavate kaupade ja teenuste taset või nõuetekohasust, käsitletakse makset teenuse ostmisena (välja arvatud juhul, kui võetavad summad ei ole üldse võrdelised tehtud kontrollimiste maksumusega).

Kodumajapidamiste kohta kehtib ESA 95 kohaselt samasugune kord, mille järgi makseid mitmesuguste lubade eest ei arvata jooksvate tulu- ja omandi- jms maksude hulka. Neid käsitletakse hoopis maksetena valitsemissektori teenuste eest.

Muutuse tagajärjed

Teatavate riiklike lubade tasude liigitamise muutusega kaasneb tõenäoliselt paljude riigiosalusega tootmisüksuste ümberliigitamine turuvälisest tootjatest turutootjateks. Järgnevalt on kirjeldatud seda, mis juhtub siis, kui turuväliseks tootjaks jääva üksuse tulud liigitatakse maksudest ümber makseteks teenuste eest. Tootjate ümberliigitamist turutootjatest turuväliseks tootjateks ja vastupidi käsitletakse punktis 2.19.

Tootmis põhise lähenemisviisi puhul toodang ei muutu, sest turuvälise tootja toodangu väärtus määratakse kulude summamana. Vahetarbimine suureneb loatasude jms võrra, mis liigitatakse "muudest tootmisega seotud maksudest (R222)" ümber vahetarbimiseks, s.o riiklike loatasude selle osa alla, mida maksavad tootjad. Lisandväärtus kahaneb vastavalt.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul suureneb kodumajapidamiste lõpptarbimine loatasude võrra, mis kodumajapidamised on maksnud tarbijana ja mis liigitatakse ümber "jooksvatest tulu-, omandi- jms maksudest" teenuseostudeks. Valitsemissektori ühistarbimine väheneb müügi kasvu võrra. Teisalt suureneb kodumajapidamisi teenindavate erasektori kasumitaotluseta institutsioonide ühistarbimine, sest turuvälised tootjad peavad võib-olla maksuma osa kõnealustest tasudest, mis suurendab vahetarbimist, kuid seda tasakaalustab tootmismaksude vähenemine. Eksport ja import suurenevad niivõrd, kui võrd residendid maksavad loatasusid välismaistele riigiasutustele või mitteresidendid kodumaistele riigiasutustele.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul vähenevad tootmismaksud (R222) sama palju kui lisandväärtuski.

Kokkuvõtvalt on SKT-le avalduv mõju kahtlemata negatiivne, tingimusel et osa loatasusid sisaldub vahetarbimises. Kuna SKT-lt RKT-le siirdumise osas mõju puudub, võrdub mõju RKT-le mõjuga SKT-le.

Arvuline näide

Oletatakse, et loatasud koguväärtuses 1 000 liigitatakse maksudest jms ümber valitsemissektori turuväliste tootjate müügiks. Sellest summast 500 on tasud, mis kodumajapidamised on maksnud tarbijana ja mis on ümber liigitatud R69 alt, ja ülejäänud 500 on tootjate makstud loatasud, mis on ümber liigitatud R222 alt. Sellised tasud ei ole seotud valitsemissektori turuväliste tootjate kodumajapidamisi teenindavate erasektori kasumitaotluseta institutsioonidega.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid	Kasutamine
	P20 +500
	P3B -500

Tootmiskonto

Kasutamine	Vahendid
P20 +500	
N1 -500	

Tulutekkekonto

Kasutamine	Vahendid
R20 -500	N1 -500
N2 +0	

Tulujaotuskonto

Kasutamine	Vahendid
N3 -500	N2 +0
	R20 -500

Tootmiskonto

Kasutamine	Vahendid
P3A -500	N3 -500
N4 +0	

Tulutekkekonto

Kasutamine	Vahendid
N5 +0	N4 +0

Tulujaotuskonto

Kasutamine	Vahendid
	N5 +0

13. Oma lõpptarbimiseks mõeldud ja vabatahtlikust tööst tuleneva toodangu väärtuse määramine*Võttesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Tootmispiirid	306	3.08
Toodangu väärtuse määramine	315; 628	3.49; 3.52

Muutuse kirjeldus

Käesolevas punktis vaadeldakse kahte muutust.

Esimene mõisteline muutus on võimalust mööda tegevuse koguülejäägi arvessevõtmine oma tarbeks mõeldud toodangu väärtuse määramisel. ESA 79 kohaselt sellist tegevusülejääki ei kirjendata.

Teine muutus käsitleb põhivara tootmist vabatahtliku töö abil. ESA 95s sätestatakse, et tehtud töö hinnanguline väärtus (põhineb samaväärse tasulise töö hinnangulisel maksumusel) tuleks toodangu väärtuse määramisel kaasa arvata. ESA 79 sellist nõuet ei sisalda.

Muutuse tagajärjed

Tootmispõhise lähenemisi puhul suurenevad turutootjate toodang ja nende antav lisandväärtus oma tarbeks mõeldud toodangu väärtuse kasvu võrra, kusjuures viimane tuleneb oma tarbeks mõeldud toodangu väärtuse määramisest kulude summa asemel alushindade põhjal. Toodang ja lisandväärtus suurenevad ka kommunaalteenustegevuses kasutatava tasuta töö väärtuse võrra, mida ESA 79s arvesse ei võetud.

Kulupõhise lähenemisi puhul suureneb nii kodumajapidamiste lõpptarbimine kui ka kapitali kogumahutus põhivarasse (viimasena nimetatud mõlema mõistelise muutuse tagajärjel). Valitsemis sektori ja kodumajapidamisi teenindavate erasektori kasumitaotlusest institutsioonide lõpptarbimine väheneb oma tarbeks kapitali mahutamise osas.

Tulupõhise lähenemisi puhul suurenevad töötajate hüvitised niivõrd, kui võrd oma tarbeks mõeldud toodang on seotud töötajate loonushüvitistega. Lisaks sellele suureneb turutootjate tegevuse koguülejääk vastavalt oma tarbeks mõeldud toodangu sellele osale, mis läheb kodumajapidamiste oma toodangu lõpptarbimiseks (välja arvatud töötajate loonushüvitised) ja kapitali kogumahutuseks põhivarasse. Vabatahtlikust tööst tuleneva toodangu osas suureneb ka tegevusülejääk (segatulu) tehtud tasuta töö väärtuse võrra.

Mõju SKT-le on selgelt positiivne. **SKT-lt RKT-le siirdumist** mõjutavad üksnes välismaale suunduvad ja sealt saadavad töötajate loonushüvitised, mistõttu tegelikkuses selles osas tõenäoliselt muutusi ei ole. Arvestades, et kõnealune mõju on tähtsusetu, on mõju RKT-le samuti positiivne.

Arvuline näide

Esimeseks oletatakse, et oma tarbeks mõeldud toodangu väärtuse määramise uute põhimõtete kohaldamisel suureneb toodang võrreldes ESA 79ga 1 000 võrra, millest 100 on töötajate loonushüvitised, 400 kodumajapidamiste oma toodangu lõpptarbimine ja 500 turutootjate kapitalimahutused oma tarbeks.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid	Kasutamine
P10 + 1 000	P3B +500 P41 +500

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
N1 + 1 000	P10 + 1 000	R10 +100 N2 +900	N1 + 1 000	N3 + 1 000	N2 +900 R10 +100

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P3A +500 N4 +500	N3 + 1 000	P41 +500 N5 +0	N4 +500		N5 +0

Teiseks oletatakse, et vabatahtlikust tööst tuleneva põhivara väärtuse määramise uute põhimõtete kohaldamisel saadakse tehtud töö hinnanguliseks väärtuseks 800.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid	Kasutamine
P10 +800	P41 +800

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
N1 +800	P10 +800	N2 +800	N1 +800	N3 +800	N2 +800

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
N4 +800	N3 +800	P41 +800 N5 +0	N4 +800		N5 +0

14. Tootmisvahendite väärtuskünnis

Võtmesõnad

	ESA 79	ESA 95
Vahetarbimine	323 d	3.70 e
Kapitali kogumahutus põhivarasse	340 a	3.108 a

Muutuse kirjeldus

ESA 79 kohane künnis väikese väärtusega püsikaupade arvamiseks põhivarasse tehtava kapitalimahutuse alla oli 100 eküüd 1970. aasta hindades, samas kui ESA 95 kohane künnis on 500 eküüd 1995. aasta hindades. Kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides tähendab uus künnis künnisväärtuse tegelikku suurenemist, mille tagajärjel käsitletakse suurt osa väikeste tootmisvahendite ostudest vahetarbimisena.

Muutuse tagajärjed

Tootispõhise lähenemisviisi puhul suureneb turutootjate osas vahetarbimine ja vastavalt väheneb lisandväärtus. Seetõttu väheneb turutoodanguga seotud lisandväärtus. Turuväliste tootjate osas väheneb kogulisandväärtus vastavalt põhikapitali väiksemale kulumile, mis tuleneb põhivarasse tehtava kapitali kogumahutuse vähenemisest.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul kapitali kogumahutus põhivarasse kahaneb. Lisaks sellele avaldub valitsemissektori ühistarbimisele kaks vastandlikku mõjutegurit: ühelt poolt suureneb turuväliste tootjate vahetarbimine põhivarasse tehtava kapitali kogumahutuse vähenemise võrra ja teiselt poolt väheneb põhikapitali kulum.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul väheneb tegevuse koguülejääk turutootjate antava lisandväärtuse vähenemise ja turuväliste tootjate põhikapitali kulumise vähenemise summa võrra.

Nagu nähtub tootmis- ja tulupõhisest lähenemisviisist, on mõju SKT-le kahtlemata negatiivne. Kuna künnisväärtuse muutmine ei mõjuta **SKT-lt RKT-le siirdumist**, võrdub mõju RKT-le mõjuga SKT-le.

Arvuline näide

Oletatakse, et turutootjate sooritatavad väikeste tootmisvahendite ostud väärtuses 900 arvatakse põhivarasse tehtavast kapitali kogumahutusest välja. Veel oletatakse, et turuväliste tootjate sooritatavad ostud väärtuses 100 arvatakse samuti välja ja et uue künnisega kaasneb turuväliste tootjate osas põhikapitali kulumise vähenemine 90 võrra.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	+10	P20	+ 1 000
		P3B	+10
		P41	- 1 000

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
P20	+ 1 000	P10	+10	N2	-990	N1	-990	N3	-990	N2	-990
N1	-990										

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid		Kasutamine		Vahendid	
P3 A	+10	N3	-990	P41	- 1 000	N4	- 1 000			N5	+0
N4	- 1 000			N5	+0						

15. Turule orienteerituse/turuvälisuse tingimused*Võtmesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Turutootjad	315	3.24
Turutoodang	305; 308	3.17
Turuvälised tootjad	317	3.26
Turuväline toodang	312	3.23

Muutuse kirjeldus

Tootmisüksuste turutootjateks ja turuväliseks tootjateks liigitamise reeglid on täielikult ümber sõnastatud.

ESA 79s käsitletakse esimesse esitatud loendisse kuuluvaid teenuseid alati turuteenusteks, teise loendisse kuuluvaid teenuseid alati turuväliseks ja kolmandasse loendisse kuuluvaid teenuseid turuteenusteks, kui tootmisüksuse saab oma vahendid peamiselt oma toodangu müügist.

ESA 95s kehtivad kõikide tegevusalade suhtes ühtsed tingimused. Näiteks muud turuvälised tootjad on määratletud kohalike tegevusalauksuste või institutsiooniliste üksustena, kelle toodangust suurem osa pakutakse tasuta või majanduslikult ebaoluliste hindadega (s.o kui müük katab vähem kui 50 % tootmiskuludest).

Selle muutuse tagajärjel võidakse teatav tootmisüksus liigitada ESA 79 kohaselt turule orienteerituks, kuid ESA 95 alusel turuväliseks, või vastupidi. Lisaks sellele on turuvälise toodangu väärtuse määramist ESA 95s muudetud (vt punkt 20 allpool) ja seda peamiselt toetuste puhul. Toodangu väärtuse määramise viis sõltub sellest, kas tegu on turutoodangu või turuvälise toodanguga.

Muutuse tagajärjed

Näiteks võetakse tootmisüksus, mis liigitatakse turule orienteeritust ümber turuväliseks. ESA 79 kohaselt peeti kõnealust tootjat tema tegevusalast lähtuvalt turule orienteerituks, samas kui ESA 95 kohaselt kehtib 50 % tingimus tegevusalast olenemata. Igasugune vastupidine ümberliigitamine põhjustab samaväärseid, kuid vastandlikke tagajärgi.

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul muutub toodang müügitulu (pluss võimalik muutus valmistoodeidest ja pooleliolevatest töödest koosnevates varudes) ja tootmiskulude vahelise erinevuse võrra. Vahetarbimine ei muutu. Lisandväärtus muutub nii, et valemi toodang miinus vahetarbimine asemel arvutatakse see töötajate hüvitiste, põhikapitali kulumi ja muude maksude summana, millest arvatakse maha tootmistoetused. Tingimusel, et tootja ei täida ESA 95 kohast 50 % tingimust, on mõju lisandväärtusele positiivne.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul suureneb ühistarbimine niivõrd, kui võrd tootmiskulud ületavad müügitulu. Kõik muud tegurid jäävad muutumatuks.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul võrdub tegevuse koguülejärgi muutus lisandväärtuse muutusega, millest on lahutatud muude tootmistoetuste (R312) muutus.

Turutootjast turuväliseks tootjaks ümberliigitamise korral on mõju SKT-le kahtlemata positiivne. Kuna ümberliigitamine võib olla mõlemasuunaline, ei saa kogumõju SKT-le eelnevalt kindlaks määrata. Kuna **SKT-lt RKT-le siirdumise** osas muutusi ei ole, võrdub mõju RKT-le mõjuga SKT-le.

Arvuline näide

Oletatakse, et riigiosalusega filmitootja (ESA 79 kohaselt turule orienteeritud) müügitulu on 300, vahetarbimine 200, töötajate hüvitised 500, põhikapitali kulum 50 ja muud tootmisega seotud maksud 50. Filmitootja saab valitsemissektorilt oma 500 ühiku suuruse puudujäägi katmiseks tulusiirde, mida ESA 79 kohaselt käsitletakse muu tootmistoetusena. Muud tuluallikad puuduvad ja valmistatud toodet ei ekspordita. Seega liigitatakse tootja ESA 95-le üleminekul turutootjast ümber turuväliseks tootjaks.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	+500	P3B	+500

Tootmiskonto			Tulutekkekonto			Tulujaotuskonto		
Kasutamine		Vahendid	Kasutamine		Vahendid	Kasutamine		Vahendid
		P10 +500		N1 +500	R 312 -500	N2	+0	
N1	+500		N2	+0	R 312 -500	N3	+500	

Tootmiskonto			Tulutekkekonto			Tulujaotuskonto		
Kasutamine		Vahendid	Kasutamine		Vahendid	Kasutamine		Vahendid
P3A	+500	N3 +500		N4 +0			N5	+0
N4	+0		N5	+0				

16. Toetused

Võttesõnad

	ESA 79	ESA 95
Toetused	421	4.30; 4.38 j
Mitterahalised tulusiirded	475	4.105 e

Muutuse kirjeldus

ESA 95 nõuded erinevad ESA 79 omadest (mis sisaldavad ka komisjoni otsust 93/465/EMÜ, Euratom, ⁽¹⁾ milles selgitatakse ESA 79 toetuste osas) kahes küsimuses.

Esiteks on ESA 95s toetusest välja arvatud valitsemissektori maksed turutootjatele, et tasuda täielikult või osaliselt kaupade või teenuste eest, mida need turutootjad pakuvad otse üksikutele kodumajapidamistele seoses ühiskondlike riskide või vajadustega ja millele viimastel on seaduslik õigus. Eespool osutatud komisjoni otsus ei eeldanud ühiskondliku tahu olemasolu.

Teiseks võivad ESA 95 kohaselt muud turuvälised tootjad saada muid tootmistoetusi, kui need toetused sõltuvad riiklikest eeskirjadest, mis kehtivad nii turutootjate kui ka turuväliste tootjate kohta. ESA 79 alusel ei võinud turuvälised tootjad toetusi saada. Sellistel juhtudel avaldub mõju turuväliste tootjate toodangu väärtuse määramisele.

Muutuse tagajärjed

Näiteks on valitsemissektori makse tootjatele, mis on seotud ESA 95 ühiskondlikkuse tingimustele mittevastavate teenuste osutamisega kodumajapidamistele ja mis kirjendatakse ESA 79 alusel mitterahaliste sotsiaaltoetustena (nagu selgitatud toetusi käsitlevas komisjoni otsuses), kuid ESA 95 alusel tootetoetustena. ESA 95 eeldab selgesõnaliselt maksete põhinemist ühiskondlikul otstarbel ja üksikisikute õigustel, et makseid ei käsitletaks vastutasuta tulusiiretuna tootjatele, s.o toetustena. ESA 79 selgitavas komisjoni otsuses toetuste kohta ei mainita ühiskondlikku otstarvet, s.o teatavate riskide ja vajaduste katmiseks mõeldud kulutusi.

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul vähenevad toodang ja lisandväärtus sel viisil ümberliigitatud summa võrra.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul väheneb kodumajapidamiste lõpptarbimine sellesama summa võrra.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul suurenevad tootmistoetused tootetoetusteks ümberliigitatud summa võrra.

Mõju SKT-le ja RKT-le on kahtlemata negatiivne ja suuruselt võrdne tootetoetusteks ümberliigitatud valitsemissektori tulusiiretega.

Arvuline näide

Esiteks oletatakse, et 1 000 ühiku suurune makse valitsemissektorilt turutootjatele liigitatakse mitterahalistest sotsiaaltoetustest ümber tootetoetusteks.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

(¹) EÜT L 224, 3.9.1993, lk 27.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid	Kasutamine
P10 - 1 000	P3B - 1 000

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
	P10 - 1 000		N1 - 1 000	R311 + 1 000	N2 +0
N1 - 1 000		N2 +0	R311 + 1 000	N3 - 1 000	

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P3A - 1 000	N3 - 1 000		N4 +0		N5 +0
N4 +0		N5 +0			

Teiseks oletatakse, et valitsemissektori maksed kodumajapidamisi teenindavatele erasektori kasumitaoluseta institutsioonidele väärtuses 1 000 liigitatakse jooksvatest tulusiiretest ümber muudeks tootmistoetusteks.

Tootmis põhise lähenemisviisi puhul vähenevad toodang ja lisandväärtus sel viisil ümberliigitatud summa võrra.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul väheneb kodumajapidamisi teenindavate erasektori kasumitaoluseta institutsioonide lõpptarbimine sellesama summa võrra.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul suurenevad tootmistoetused tootetoetusteks ümberliigitatud summa võrra.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid	Kasutamine
P10 - 1 000	P3B - 1 000

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
	P10 - 1 000		N1 - 1 000	R31 + 1 000	N2 +0
N1 - 1 000		N2 +0	R31 + 1 000	R66 - 1 000	R66 - 1 000
				N3 - 1 000	

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P3A - 1 000	N3 - 1 000		N4 +0		N5 +0
N4 +0		N5 +0			

17. Algupärased meelelahutus-, kirjandus- ja kunstiteosed*Võtmesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Tootmispiirid	309	3.67
Kapitali kogumahutus põhivarasse	340; 398	3.105 b

Muutuse kirjeldus

Algupäraste meelelahutus-, kirjandus- ja kunstiteoste tootmine on ESA 95 kohaselt osa kapitali kogumahutusest põhivarasse. ESA 79s jääb selline toodang tootmispiiridest välja. Seotud teenuste, s.o selliste algupäraste teoste kasutamise (taasesitamine/paljundamine) tasude käsitlemist vaadeldakse järgmises punktis.

Muutuse tagajärjed

Tootmispiiride lähenemisviisi puhul suureneb toodang toodetud algupäraste teoste väärtuse võrra. Vahetarbimine suureneb sellise tootmise sisendite väärtuse võrra, milliseid käsitleti varem kodumajapidamiste lõpptarbimisena. Lisandväärtus muutub nende kahe teguri vahelise erinevuse võrra. Mõju ees olevat märki ei saa eelnevalt kindlaks määrata, kuid eeldatavasti on see enamikul juhtudest positiivne.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul suureneb põhivarasse tehtav kapitali kogumahutus toodetud algupäraste teoste väärtuse võrra. Kodumajapidamiste lõpptarbimine väheneb vahetarbimiseks ümberliigitatud kulude võrra.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul võrdub tegevuse koguülejägi muutus lisandväärtuse muutusega.

Kuigi SKT-le ja RKT-le avalduva mõju märki ei saa eelnevalt kindlaks määrata, on äärmiselt ebatõenäoline, et vahetarbimise kasv on suurem kui toodangu kasv. Seetõttu eeldatakse, et mõju SKT-le ja RKT-le on positiivne.

Arvuline näide

Oletatakse, et aruandeperioodil valmib algupärasteid teoseid väärtuses 1 000. Tootmine eeldab vahetarbimist väärtuses 200. Töötajate hüvitised puuduvad. Lisaks sellele eeldatakse, et algupärasteid meelelahutus-, kirjandus- ja kunstiteoseid ei ekspordita ega impordita.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid	Kasutamine
P10 + 1 000	P20 +200
	P3B -200
	P41 + 1 000

Tootmiskonto

Kasutamine	Vahendid
P20 +200	P10 + 1 000
N1 +800	

Tulutekkekonto

Kasutamine	Vahendid
N2 +800	N1 +800

Tulujaotuskonto

Kasutamine	Vahendid
N3 +800	N2 +800

Tootmiskonto

Kasutamine	Vahendid
P3A -200	N3 +800
N4 + 1 000	

Tulutekkekonto

Kasutamine	Vahendid
P41 + 1 000	N4 + 1 000
N5 +0	

Tulujaotuskonto

Kasutamine	Vahendid
	N5 +0

18. Teenused, mis on seotud algupäraste meelelahutus-, kirjandus- ja kunstiteoste kasutusõigustega*Võtmesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Tootmispiirid	309 b	3.67
Omanditulu	436 c	

Muutuse kirjeldus

ESA 95s kirjendatakse maksed algupärase meelelahutus-, kirjandus- ja kunstiteoste kasutusõiguste eest teenuste ostu ja müügina. ESA 79s käsitleti selliseid maksed omandituluna.

Muutuse tagajärjed

Tavaliselt maksavad väljaandjad autoritasu õiguse eest kasutada kunstnike jne autoriõigusi. Selliste teenuste tarbimine kajastub peamiselt vahetarbimise ja ekspordi ja impordina. Eksport ja import toimub seetõttu, et mitteresidendist väljaandjad omandavad kodumaiste kunstnike jne autoriõiguste kasutamise lube ja vastupidi.

Oma autoriõiguste kaitsmine eeldab kunstnikelt jne mõnikord vahendaja kaasamist, kelle ülesanne on jälgida, millal ja kus kirjutatakse raamatuid, mängitakse ette salvestisi või esitatakse näitemänge. Vahendaja kaasamisega seotud kulud liigitatakse kodumajapidamiste lõpptarbimisest ümber vahetarbimiseks. Selliseid teenuseid ostavad siiski enamasti pigem väljaandjad kui kunstnikud jne ise ja sel juhul kirjendati need ka varem vahetarbimiseks.

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul suureneb toodang kasutusõiguste müügiga seotud teenuste ja samuti turuväliste tootjate ostetud samalaadsete teenuste võrra. Kodumaiste väljaandjate vahetarbimine suureneb sellesama summa võrra, millest on maha arvatud autoriõigustega seotud teenuste puhaseksport. Lisaks sellele võivad kunstnikud jne ise kanda vahetarbimiskulusid maksetena vahendajatele (esindajatele). Lisandväärtus muutub nende summade vahelise erinevuse võrra. Mõju ees olevat märki ei saa eelnevalt kindlaks määrata.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul väheneb kodumajapidamiste lõpptarbimine esindajatele tehtavate maksete võrra, mis liigitatakse kodumajapidamiste lõpptarbimisest ümber vahetarbimiseks. Lisaks sellele kajastuvad välismaale suunduvad ja sealt lähtuvad maksed autoriõigustega seotud teenuste eest nüüd impordi ja ekspordina. Ühistarbimine suureneb niivõrd, kui võrd turuvälised tootjad ostavad autoriõigustega seotud teenuseid.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul tingib tegevuse koguülejäägi muutus lisandväärtuse muutuse.

Nagu nähtub kõigist kolmest lähenemisviisist, ei saa SKT-le avalduva mõju märki eelnevalt kindlaks määrata. **SKT-It RKT-le siirdumise** osas liigitatakse maksed algupärase teoste kasutamiseõiguste eest välismaale suunduvast ja sealt saadavast omanditulust ümber teenuste impordiks ja ekspordiks, mistõttu RKT osas mõju tehingutele välismaaga puudub. Nagu ka SKT-le avalduva mõju puhul, ei saa RKT-le avalduva mõju märki eelnevalt kindlaks määrata.

Arvuline näide

Oletatakse, et kodumaised väljaandjad teevad residendist kunstnikele maksed väärtuses 1 000 ja et kunstnikud ei kannu oma algupärase teoste kasutusõiguste müümisel vahetarbimiskulusid. Lisaks sellele eeldatakse, et selliste teenuste import on 100 ja eksport 300. Kõik impordi- ja eksporditehingud tehakse kunstnike asemel väljaandjatega.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	+ 1 300	P20	+ 1 100
P60	+100	P50	+300

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P20	+ 1 100	P10	+ 1 300	N1	+200
N1	+200	N2	+200	R40	-100
				N3	+0
				R40	-300

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
N4	+0	N3	+0	N5	+0
		N4	+0		
				N5	+0

19. **Garaažid***Võtmesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Arvestuslik üür	315 i	3.64

Muutuse kirjeldus

ESA 95s sätestatakse, et garaažid, mida eluruumi omanik kasutab oma tarbeks, sisalduvad eluasemeteenuste arvestuslikus toodangus, isegi kui garaaž on eluruumist lahus. ESA 79 ei sisalda selgesõnalisi juhendeid selliste garaažide kohta. Komisjoni otsuses 95/309/EÜ, Euratom, (1) mis käsitleb eluasemeteenuste arvestamise põhimõtteid, selgitatakse ESA 79 käsitlust eluruumide puhul. Selles sätestatakse, et üksnes garaaže, mis moodustavad eluruumi lahutamatu osa, võetakse arvesse eluruumide tegelike ja arvestuslike üüride arvutamisel. Seega käsitletakse erinevalt garaaže, mida kasutatakse lõpptarbimiseks ja mis paiknevad eluruumidest lahus.

Muutuse tagajärjed

Omanike endi kasutuses olevate teatavate garaažide arvestuslike üüride arvamine tootmise alla mõjutab toodangut, lisandväärtust, kodumajapidamiste lõpptarbimist ja tegevuse koguülejäaki.

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul suureneb toodang omanike endi kasutuses olevate, tootmise alla arvatud garaažide arvestuslike üüride võrra, samas kui vahetarbimine suureneb nende garaažide parandus- ja hoolduskulude võrra. Lisandväärtus suureneb nende kahe summa vahelise erinevuse võrra.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul suureneb kodumajapidamiste lõpptarbimine arvestuslike üüride võrra, millest on maha arvatud parandus- ja hoolduskulud.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul suureneb tegevuse koguülejäak lisandväärtuse muutuse võrra.

Eeldades, et arvestuslikud üürid on alati suuremad kui parandus- ja hoolduskulud, põhjustab muutus teatavate garaažide käsitluses SKT suurenemise.

Jättes kõrvale kogu kaudse mõju omanditulule, mis on seotud mitteresidentist omanike endi kasutuses olevate garaažidega, võrdub mõju RKT-le mõjuga SKT-le.

Arvuline näide

Oletatakse, et garaažide arvestuslikud üürid väärtuses 1 000 arvatakse eluasemeteenuste toodangu hulka ja et vahetarbimine (jooksvad kulud) on 50. Ükski kõnealustest garaažidest ei kuulu mitteresidentidele, samuti ei oma residentid nende endi kasutuses olevaid garaaže välismaal.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid	Kasutamine
P10 + 1 000	P20 +50
	P3B +950

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P20 +50	P10 + 1 000	N2 +950	N1 +950	N3 +950	N2 +950
N1 +950					

Tootmiskonto**Tulutekkekonto****Tulujaotuskonto**

Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P3 A +950	N3 +950	N5 +0	N4 +0		N5 +0
N4 +0					

(1) EÜT L 186, 5.8.1995, lk 59.

20. Kodumajapidamiste makstavad autoregistreerimismaksud

Võtmesõnad

	ESA 79	ESA 95
Maksud	414	4.14
Tootemaksud	417.1	4.20 d

Muutuse kirjeldus

ESA 79 ei sisalda selgesõnalisi juhendeid kodumajapidamiste makstavate autoregistreerimismaksude kirjendamise kohta. Siiski piirati tootmisega seotud maksude ulatust tootmisüksustelt võetavate maksudega. Tavaliselt tõlgendatakse ESA 79 nii, et kodumajapidamiste autoregistreerimismaksud kirjendatakse alati mitmesuguste jooksvate tulusiiretena.

ESA 95s öeldakse, et autoregistreerimismaksud kirjendatakse tootemaksudena. Samuti ei piirdu tootemaksude ulatus ESA 95 kohaselt enam tootmisüksuste makstavate maksudega.

Autoregistreerimismaksud, mida kodumajapidamised maksavad tarbijana, liigitatakse (eeldatavasti) mitmesugustest jooksvatest tulusiiretest (R69) ümber tootemaksudeks (R221).

Muutuse tagajärjed

Tootmisõhise lähenemisviisi puhul suurenevad toodang ja lisandväärtus tootmishindades (ESA 79 kohane mõiste) ümberliigitatud summa võrra. Toodang ja lisandväärtus baashindades (ESA 95 kohane mõiste) ei muutu.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul suureneb kodumajapidamiste lõpptarbimine ümberliigitatud autoregistreerimismaksude võrra.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul suurenevad tootmise ja impordiga seotud maksud ümberliigitatud summa võrra.

Kokkuvõtvalt on mõju SKT-le kahtlemata positiivne. Kuna SKT-lt RKT-le siirdumisele mõju ei avaldu, võrdub mõju RKT-le mõjuga SKT-le.

Arvuline näide

Oletatakse, et tarbijate makstavad autoregistreerimismaksud väärtuses 1 000 liigitatakse ümber tootemaksudeks.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid	Kasutamine
P10 + 1 000	P3B + 1 000

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
N1 + 1 000	P10 + 1 000	R221 + 1 000	N1 + 1 000	N3 + 1 000	N2 +0
		N2 +0		R221 + 1 000	

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P3A + 1 000	N3 + 1 000		N4 +0		N5 +0
N4 +0		N5 +0			

21. Töötajate loonushüvitised

Võtmesõnad

	ESA 79	ESA 95
Vahetarbimine	324 a	3.71 b
Kodumajapidamiste lõpptarbimine	330 e; 628, 1. joonealune märkus	3.76 b
Töötajate hüvitised	408 j; 409 a	4.05; 4.06

Muutuse kirjeldus

ESA 95st tuleneb kaks muutust.

ESA 95s arvatakse töötajatele ja nende perekondadele spordi- ja puhkevõimaluste loomine töötajate loonushüvitiste alla, samas kui ESA 79s arvatakse asjakohased summad loonustulust selgesõnaliselt välja ja sätestatakse, et selle asemel tuleks need kirjendada tööandjate vahetarbimiseks.

Lisaks sellele on erinevus nende enda toodetud kaupade ja teenuste väärtuse määramises, mida tööandjad tarnivad oma töötajatele. ESA 95s määratakse nende väärtus baashindades. ESA 79s määratakse nende väärtus tootmiskulude summana (s.o tootja kasum on kokkuleppeliselt null).

Muutuse tagajärjed

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul suureneb toodang töötajatele tarnitavate enda toodetud toodete puhul (vastandina teistelt tootjatelt ostetud toodetele). Vahetarbimine väheneb, kuna teatavad kulud (ostud teistelt tootjatelt) liigitatakse vahetarbimisest ümber lõpptarbimiseks. Lisandväärtus suureneb mõlema muutuse tagajärjel.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul suureneb kodumajapidamiste lõpptarbimine loonustulu väärtuse suurenemise võrra.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul suurenevad töötajate hüvitised samal määral kui kodumajapidamiste lõpptarbimine.

SKT kasvab loonushüvitiste suurenemise võrra. **SKT-lt RKT-le siirdumist mõjutavad** igasugused välismaale suunduvad ja sealt saadavad töötajate loonushüvitised, mistõttu RKT-le avalduva mõju märk ei ole ette teada, kuigi tegelikkuses on see mõju üsna kindlalt positiivne.

Arvuline näide

Oletatakse, et töötajatele tarnitavate enda toodetud kaupade ja teenuste väärtus suureneb 500 võrra. Lisaks eeldatakse, et tooted väärtuses 500 liigitatakse vahetarbimisest ümber töötajate loonushüvitisteks. Mõisteline muutus ei mõjuta välismaale suunduvaid ja sealt saadavaid töötajate hüvitisi.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

	Vahendid	Kasutamine
P10	+500	P20 -500 P3B +1 000

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P20 -500	P10 +500	R10 +1 000	N1 +1 000		N2 +0
N1 +1 000		N2 +0		N3 +1 000	R10 +1 000

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P3 A +1 000	N3 +1 000		N4 +0		N5 +0
N4 +0		N5 +0			

22. Mittetoodetud immateriaalse vara kasutusload*Võtmesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Mittetoodetud immateriaalne vara	309 b	7.43
Kasutustasud	436 c	3.70 f

Muutuse kirjeldus

ESA 95s kirjendatakse mittetoodetud immateriaalse vara (patendid, kaubamärgid, autoriõigused jne) kasutuslubade müük ja ost vastavalt toodanguks ja tarbimiseks. ESA 79s käsitletakse selliseid makseid omandituluna.

Muutuse tagajärjed

Tootmisõhise lähenemisviisi puhul suureneb toodang kõnealuste maksete võrra, mis residendist turutootjad on teinud kasutuslubade eest. Vahtarbimine suureneb maksete võrra, mis kodumaised tootjad on teinud asjakohase immateriaalse vara residendist ja mitteresidendist omanikele. Lisandväärtusele avalduva mõju ees olevat märki ei saa seetõttu eelnevalt kindlaks määrata.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul suureneb kodumajapidamiste lõpptarbimine (võimalike) loatasude võrra, mis nad on maksanud tarbijana. Ühistarbimine suureneb turuvälise tootjate makstud ja saadud kasutustasude vahe võrra. Ekspord ja import suurenevad välismaale suunduvate ja sealt saadavate loatasude võrra.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul muutub tegevuse koguülejääk sama palju kui lisandväärtus.

Välismaaga tehtavate tehingute tõttu ei saa SKT-le avalduva mõju märki eelnevalt kindlaks määrata. **SKT-lt RKT-le siirdumise** osas väheneb välismaale suunduv ja sealt saadav omanditulu teenuste impordiks ja ekspordiks ümberliigitatud summade võrra. Tingimusel, et vähemalt üks kodumaise lõpptarbimise tegur suureneb mõistelise muutuse tagajärjel, on RKT-le avalduv mõju positiivne.

Arvuline näide

Oletatakse, et residendid saavad loatasusid väärtuses 1 000 ja maksavad loatasusid väärtuses 700. Turuvälised tootjad kulutavad loatasudele 50 ega saa mingit tulu. Kasutusõiguste ekspord on 500 ja import 200. Kodumajapidamised kui tarbijad ei maksa loatasusid.

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	+ 1 050	P20	+700
P60	+200	P3B	+50
		P50	+500

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto	
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid
P20	+700	P10	+ 1 050	N1	+350
N1	+350	N2	+350	R40	-200
				N3	+50
				R10	-500

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto		
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	
P3 A	+50	N3	+50			
N4	+0	N5	+0			
				N4	+0	
					N5	+0

23. Tempelmaksud*Võtmesõnad*

	ESA 79	ESA 95
Tootemaksud	417.2	4.20
Muud tootmisega seotud maksud/mitmesugused jooksvad tulusiirded	417.3; 495	4.23

Muutuse kirjeldus

ESA 95s öeldakse, et tempelmaksud kirjendatakse tootemaksudeks. ESA 79s käsitletakse tootjate makstud tempelmakse muude tootmisega seotud maksudena (R22). Ei ole antud selgesõnalisi juhendeid nende tempelmaksude kohta, mis kodumajapidamised on maksnud tarbijatena. Teistsuguste juhendite puudumisel kirjendatakse tempelmaksud seetõttu mitmesugusteks jooksvateks tulusiireteks (R69).

Muutuse tagajärjed

Tootmispõhise lähenemisviisi puhul suureneb toodang tempelmaksude üldsumma võrra. Vahetarbimine suureneb tempelmaksude selle osa võrra, mille on maksnud tootjad. Lisandväärtus suureneb tempelmaksude üldsumma ning turutootjate ja turuväliste tootjate vahetarbimiseks kirjendatud tempelmaksude vahelise erinevuse võrra.

Kulupõhise lähenemisviisi puhul suureneb kodumajapidamiste lõpptarbimine tempelmaksude võrra, mis kodumajapidamised on maksnud tarbijana. Kapitali kogumahutus põhivarasse suureneb üleminekukuludega seotud tempelmaksude võrra.

Tulupõhise lähenemisviisi puhul võrdub tegevuse kogule jäägi muutus lisandväärtuse muutusega.

Mõju SKT-le on kahtlemata positiivne. **Kuna mõisteline muutus ei mõjuta** SKT-lt RKT-le siirdumist, võrdub mõju RKT-le mõjuga SKT-le.

Arvuline näide

Oletatakse, et tempelmaksud koguväärtuses 500 liigitatakse muudest tootmisega seotud maksudest ümber tootemaksudeks ja et mitmesugused jooksvad tulusiirded väärtuses 500 liigitatakse ümber tootemaksudeks. Tootjate makstud tempelmaksudest 250 on seotud vahetarbimisega ja 250 kapitali kogumahutusega põhivarasse (üleminekukulud).

Kirjendamine rahvamajanduse lihtsustatud arvepidamises: muutused võrreldes ESA 79 kohase kirjendamisega.

Kaupade ja teenuste konto

Vahendid		Kasutamine	
P10	+ 1 000	P20	+250
		P3B	+500
		P41	+250

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto					
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid				
P20	+250	P10	+ 1 000	R20	+500	N1	+750	N2	+250
N1	+750	N2	+250	N3	+750	R20	+500		

Tootmiskonto		Tulutekkekonto		Tulujaotuskonto			
Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid	Kasutamine	Vahendid		
P3A	+500	P41	+250	N4	+250	N5	+0
N4	+250	N5	+0				